

IAF

Inspektionen för
arbetslöshetsförsäkringen

Rapport 2022:9

Granskning av Akademikernas arbetslöshetskassa

IAF:s tillsyn

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) ansvarar för tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen. Vi utövar tillsyn över arbetslöshetskassorna och gör uppföljning av arbetslöshetsförsäkringen. Vi granskar Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden som har samband med arbetslöshetsförsäkringen och av ärenden om återkallande av anvisning till arbetsmarknadspolitiska program, samt av Arbetsförmedlingens utbetalningar av statsbidrag till arbetslöshetskassorna. Vidare granskar vi Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden om varning och avstängning från aktivitetsstödet, utvecklingsersättningen och etableringsersättningen och Försäkringskassans handläggning av ärenden om avstängning från sådan ersättning. Vi följer utvecklingen inom våra tillsynsområden och tar de initiativ till åtgärder som uppföljningen ger anledning till.

Vi verkar för att Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassorna och Försäkringskassan tillämpar bestämmelserna i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor samt i tillhörande förordningar och föreskrifter likformigt och rättvist. Vi verkar även för att säkerställa att arbetslöshetsersättning betalas ut endast till de personer som är berättigade till det.

Det gör vi bland annat genom att påtala de brister vi finner till de aktörer vi granskar, och Arbetsförmedlingen ska till regeringen och IAF redovisa vilka åtgärder som har vidtagits eller som man planerar att vidta med anledning av vår tillsyn. När det gäller arbetslöshetskassorna får vi dessutom meddela erinringar och förelägga en arbetslöshetskassa att vidta åtgärder.

Vi för statens talan i domstol och utfärdar föreskrifter inom arbetslöshetsförsäkringens område. Vi bidrar även till att förtydliga regelverket genom yttranden till bland annat Högsta förvaltningsdomstolen.

Förord

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har granskat Akademikernas arbetslöshetskassa enligt vår modell för granskning av arbetslöshetskassor där både arbetslöshetskassans styrning och arbetsformer samt rättstillämpning ingår. Granskningen omfattar därför flera delar av arbetslöshetskassans verksamhet, som förvaltning, organisation och ärendehandläggning.

Rapporten sammanfattar resultatet av granskningen. I ett separat beslut har vi redovisat granskningen av enskilda ärenden direkt till arbetslöshetskassan. Eventuella återkrav av statsbidraget i enskilda ärenden med anledning av granskningen kommer att hanteras som separata ärenden och redovisas därför inte i den här rapporten.

Granskningen har genomförts av Mirella Dizdar, Pontus Lind och Aime Eriksson. I arbetet har även Annacarin Karlsson deltagit. Rapporten föredrogs av Mirella Dizdar. Vid den slutliga beredningen av ärendet deltog enhetscheferna, Jessica Idbrant och Annelie Westman. Enhetschefen för granskningsenheten har fattat beslut i ärendet.

Katrineholm den 14 september 2022

Cathrine Carlberg
Enhetschef

Mirella Dizdar
Granskningsledare

Sammanfattning

IAF har granskat Akademikernas arbetslöshetskassa enligt vår modell för att granska arbetslöshetskassornas arbete med att upprätthålla rättssäkerhet och effektivitet i arbetslöshetsförsäkringen. Vi har granskat arbetslöshetskassans förvaltning och organisation, för att få en bild av hur verksamheten bedrivs. Vi har även granskat ett urval av ärenden som rör tillämpning av bestämmelserna vid utredning och beslut av förstagångsprövade ersättningsärenden, ärenden som rör ifrågasatt ersättningsrätt efter underrättelse från Arbetsförmedlingen och återkravsärenden. IAF:s bedömningar avser bara de ärenden som har granskats och är därmed inte representativa för handläggningen av samtliga ärenden och ärendetyper vid Akademikernas arbetslöshetskassa.

Goda förutsättningar för att utföra sitt uppdrag

Granskningen visar att Akademikernas arbetslöshetskassa har goda organisatoriska förutsättningar och en välfungerande förvaltning. Arbetslöshetskassan har en tydlig struktur för arbete med intern styrning och kontroll och de följer systematiskt upp identifierade risker i verksamheten.

Granskningen visar även att arbetslöshetskassan har en bra ekonomi samt en strukturerad uppföljning och kontroll av ekonomin.

IAF bedömer att arbetslöshetskassan har goda allmänna förutsättningar att utföra sitt uppdrag.

Ärendehandläggningen fungerar bra

Granskningen av ärendetyperna förstagångsprövningar, underrättelser och återkrav visar att handläggningen vid Akademikernas erkända arbetslöshetskassa fungerar bra.

IAF konstaterar att arbetslöshetskassan har handlagt de granskade ärendena på ett korrekt sätt. Handläggningsmoment, till exempel inhämtning av uppgifter från tidrapporter, finns som regel dokumenterade i de granskade ärendena i form av tjänsteanteckningar.

I rapporten påkar IAF brister i 2 ärenden av de totalt 76 granskade ärendena. Arbetslöshetskassan har fått möjlighet att lämna sina synpunkter på IAF:s påpekanden i enskilda ärenden i ett separat beslut.

Innehåll

Inledning	6
Hur har granskningen genomförts?	6
Organisation och förvaltning	8
Intern styrning och kontroll	10
Kompetens och bemanning	11
Skälen för IAF:s bedömning	12
Arbetslöshetskassans ekonomi	13
Medlemsrapportering	15
Skälen för IAF:s bedömning	16
Ärendegranskning	17
Granskning av förstagångsprövningar	17
Skälen för IAF:s bedömning	17
Granskning av underrättelser	18
Skälen för IAF:s bedömning	18
Granskning av återkrav	19
Skälen för IAF:s bedömning	19
Redogörelse för åtgärder	20
Bilaga 1: IAF:s skala för bedömning av brister	21
Bilaga 2: IAF:s modell för kassagranskning	22
Bilaga 3: Urval	23

1

Inledning

Den här granskningen är tänkt att ge en helhetssyn av Akademikernas arbetslöshetskassas förvaltning och organisation samt rättstillämpning i enskilda ärenden. I det här kapitlet beskriver vi vilka moment som ingått i granskningen.

Hur har granskningen genomförts?

Vi har genomfört en ärendegranskning och har granskat relevanta verksamhetsdokument samt genomfört en gruppintervju med olika funktioner såsom arbetslöshetskassans styrelseordförande, kassaföreståndare, chef för verksamhetsstöd, administrativ chef och kommunikationschef. Ärendegranskningen genomfördes under slutet av februari och början av mars 2022 och intervjun genomfördes i mars 2022.

Ärendegranskningen har omfattat tre ärendetyper:

- förstagsångsprövade ersättningsärenden¹
- ärenden som rör återkrav av utbetalad arbetslöshetsersättning
- ärenden som rör ifrågasatt ersättningsrätt efter inkommen underrättelse² från Arbetsförmedlingen.

I ärendegranskningen har IAF utgått från ärenden där arbetslöshetskassan har tagit beslut mellan den 18 november 2021 och den 18 februari 2022. I urvalet av ärenden som rör ifrågasatt ersättningsrätt har vi inkluderat både ärenden där arbetslöshetskassan har beslutat om en sanktion och ärenden där de har beslutat om att ersättningstagaren inte ska få en sanktion. I urvalet av ärenden har vi eftersträvat en variation av orsaker till underrättelserna, för att även belysa mindre vanliga orsaker.

Efter ärendegranskningen fick arbetslöshetskassan ett protokoll med resultatet av IAF:s granskning. Arbetslöshetskassan fick möjlighet att yttra sig över IAF:s granskningsprotokoll den 14 april 2022. Arbetslöshetskassans yttrande kom in till IAF den 24 maj 2022.

¹En förstagsångsprövning är en prövning av rätten till arbetslöshetsersättning för en ersättningssökande som inte tidigare haft arbetslöshetsersättning eller som inte har rätt att återknyta till en tidigare period med arbetslöshetsersättning.

² Arbetsförmedlingen ska lämna en underrättelse till arbetslöshetskassa när de finns en misstanke om att en arbetssökande inte uppfyller de allmänna villkoren för arbetslöshetsersättning eller missköter sitt arbetssökande, förlänger sin tid i arbetslöshet eller orsakar sin arbetslöshet.

Vi har även översiktlig gått igenom arbetslöshetskassans medlemshantering och ekonomiska situation. En genomgång av det sistnämnda har genomförts utifrån IAF:s tidigare granskningar av årsredovisningen och den prognos och budget som arbetslöshetskassan har lämnat till IAF.

2

Organisation och förvaltning

I det här kapitlet beskriver vi de allmänna organisatoriska förutsättningarna för Akademikernas arbetslöshetskassa att bedriva sin verksamhet. Kapitlet baseras på den gruppintervju som IAF genomförde med arbetslöshetskassans representanter och på de handlingar som arbetslöshetskassan lämnade till IAF inför granskningen.

IAF:s bedömning

- Arbetslöshetskassan har bra allmänna förutsättningar för att utföra sitt uppdrag.
- Arbetslöshetskassan har en tydlig struktur för intern styrning och kontroll och styrelsen följer upp verksamheten löpande.

Arbetslöshetskassan har ungefär 135 anställda och numera ungefär 755 000 medlemmar, och är därmed Sveriges största arbetslöshetskassa.

Arbetslöshetskassan leds av en kassaföreståndare, och verksamheten är uppdelad i fyra avdelningar: försäkring, marknad och kommunikation, försäkringsstöd samt administration.

I intervjun med IAF uppger styrelseordföranden att arbetet i styrelsen fungerar bra och att styrelsen har engagerade medlemmar. Han bedömer att arbetsfördelningen inom arbetslöshetskassan fungerar bra och att det finns en tydlig skiljelinje mellan vad som är styrelsens uppdrag och vad som är kassaföreståndarens uppdrag.

IAF har också varit i kontakt med statens representant i arbetslöshetskassans styrelse, som uppgett att han upplever att arbetslöshetskassan är välfungerande och stabil. Samtliga styrelseledamöter får beslutsunderlag i god tid och både underlagen och besluten är transparenta. De kan hämtas från en digital plattform som ledamöter har tillgång till. Styrelsen får en kontinuerlig kompetensutveckling inom arbetslöshetsförsäkringen och inom arbetsmarknadsfrågor.

Vid granskningen framkommer vidare att arbetslöshetskassan följer upp väntetider och handläggningstiden varje vecka med hjälp av statistik från IAF:s webbplats och genom arbetslöshetskassans interna statistik. Styrelsen får vid varje styrelsemöte en rapport om det.

Om Akademikernas arbetslöshetskassa

- Arbetslöshetskassans verksamhetsområde är ”i Sverige verksam akademiker”
- Arbetslöshetskassans styrelse består av en ordförande, förste och andre vice ordförande och fem ledamöter. Varje styrelsemedlem har en suppleant.
- Styrelsen utses av föreningsstämman.
- Arbetslöshetskassan har sitt säte i Stockholm.

Enligt styrelseordföranden har arbetslöshetskassan på uppdrag av stämman särskilt arbetat med ett projekt om fusk och felaktiga utbetalningar under senare år. Av arbetslöshetskassans strategiska prioriteringar för 2021–2023 framgår att de kommer att fortsätta arbeta med att minska felaktiga utbetalningar och missbruk av försäkringen.

Arbetslöshetskassan uppger att de har genomfört insatser inom de områden där det kan uppstå missuppfattningar om regelverket, för att därigenom försöka förebygga felaktiga utbetalningar. En viktig del av arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar är att informera ersättningssökande om försäkringen i samband med deras första ansökan om ersättning. Information om försäkringen och vilka underlag den sökande behöver skicka in till arbetslöshetskassan är också en del av servicen till medlemmarna. Arbetslöshetskassan har dessutom arbetat med att förtydliga både muntlig och skriftlig information.

Arbetslöshetskassans verksamhet har till stor del bedrivits hemifrån under pandemin utan att något produktionsbortfall noterats. Digitala lösningar har hjälpt de anställda att kommunicera med varandra och delge viktig information om försäkringen. Vissa utbildningsinsatser har också kunnat genomföras digitalt. Detta har möjliggjort både en bibehållen effektivitet i handläggningen och kompetensöverföring.

Liksom för flera andra arbetslöshetskassor innebar coronapandemin att antalet ansökningar om medlemskap ökade. Under pandemins inledande skede 2020 ökade arbetslösheten bland arbetslöshetskassans medlemmar. Av samtliga 755 000 medlemmar hade i augusti 2020 över 14 000 medlemmar (1,9 procent) arbetslöshetsersättning. Därefter har arbetslösheten bland medlemmarna sjunkit successivt, under juni 2022 fick strax under 7000 personer (0,9 procent) arbetslöshetsersättning.³

Den ökade arbetslösheten och det ökade inflödet av ärenden under pandemins inledande skede innebar att väntetiderna⁴ för ersättningsärendena hos arbetslöshetskassa blev längre under andra halvan av 2020. Väntetiden var uppe på fem veckor under ett par månader andra halvåret 2020 och första halvåret 2021. Sedan andra halvåret 2021 har väntetiderna legat stabilt på två veckor.⁵

³ IAF:s statistikdatabas.

⁴ Väntetid är medianvärdet av det antal veckor det tar från den vecka en person skickar in sin första tidrapport och till den vecka då personen får sin första utbetalning från arbetslöshetskassan. Endast nya ärenden, så kallade förstagångsprövningar, ingår i statistiken. Median är det tal som storleksmässigt ligger i mitten av en ordnad talserie.

⁵ IAF:s statistikdatabas.

Intern styrning och kontroll

IAF har tagit del av styrdokument som arbetslöshetskassans arbetsordning för styrelsen, instruktion för kassaföreståndare, verksamhetsplan, rutiner för intern styrning och kontroll, arbetslöshetskassans riskanalyser samt bestyrkande och attestordning.

Av verksamhetsplanen framgår att övergripande mål för arbetslöshetskassan är en positiv medlemsutveckling och att medlemmarna ska vara nöjda med arbetslöshetskassans handläggningstider, kvalitet och service. Arbetslöshetskassan har även tre stödande mål som är rättssäker tillämpning, korta handläggningstider och effektiv administration.

Arbetslöshetskassan genomför riskanalyser en gång per år utifrån verksamhetens styrdokument, som till exempel verksamhetsplanen. Riskanalyserna innefattar olika organisatoriska aspekter, som risker för ekonomifunktion, information och IT. Utöver dessa risker gör arbetslöshetskassan även en analys av risker för verksamheten, som existentiella risker, legitimitetsrisker och varumärkesrisker. De riskerna är kopplade till förändringar i omvärlden, som kraftigt förändrade spelregler på arbetsmarknaden, ny politisk inriktning, förändringar i närliggande organisationer med mera. Varje gruppering av risker värderas på en skala mellan 1 och 12 och innehåller en motivering till de identifierade riskerna.

En särskild grupp ansvarar för att genomföra riskanalyser och för omfattningen av dem. Gruppen ansvarar även för att dokumentera och hantera identifierade risker. Dokumentation av risker presenteras i en gemensam internkontrollplan som beslutas av styrelsen. Internkontrollplanen ska följas upp vid minst två tillfällen under året men den kan även revideras vid behov, som vid omprioriteringar av beslutade planer, ökade volymer, förändringar av regelverk eller andra händelser som påverkar verksamheten. Rutinen för intern styrning av kontroll beskriver metoder för riskanalys, uppföljning och utvärdering av metoderna, planerade åtgärder samt vem som ansvarar för att driva arbetet framåt.

Arbetslöshetskassan arbetar också med systematiska efterhandskontroller av handläggningen genom löpande ärendegranskningar varje år. Förslag till den årliga granskningsplanen tas fram efter en riskanalys med inriktning på rättssäkerhet i handläggningen. Ärendegranskningen innefattar olika ärendetyper med fokus på att ärenden handläggs enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkringen, ALF, och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, LAK. Framtagna risker upprättas i ett riskregister och används som underlag för vilka ärendeslag som i första hand borde granskas. Resultatet av granskningen sammanfattas i en granskningsrapport och överlämnas till arbetslöshetskassan för genomgång.

Utöver det arbetet använder sig arbetslöshetskassan också av signaler som de får genom kontakter med både medlemmar och medarbetare i det löpande handläggningsarbetet. På så sätt fångar de upp ytterligare risker när det gäller rättssäkerhet och likabehandling.

Kompetens och bemanning

Vid nyrekrytering av handläggare efterfrågar arbetslöshetskassan akademisk utbildning, erfarenhet från myndighetsutövning eller motsvarande. Utbildning av de nyanställda sker i stor utsträckning i egen regi. Sveriges a-kassor erbjuder också utbildningar som nyanställda, vid behov, tar del av.

Arbetslöshetskassan har som mål att deras anställda ska kunna utföra handläggningen så självständigt som möjligt. De nyanställda har alltid en erfaren handledare som gör att de, under överinseende, kan börja med ”skarpa ärenden” tidigt, eftersom erfarenheten visar det är den snabbaste vägen att lära sig handläggningen och arbetslöshetsförsäkringen. Förutom en erfaren handledare har de nyanställda, liksom övriga handläggare, även en försäkringsansvarig och arbetslöshetskassans jurist till hands. Utöver arbetsuppgifterna introduceras de nyanställda också i verksamhetens syfte och arbetslöshetskassans värdegrund.

Arbetslöshetskassan har sammanlagt sex sektioner som handlägger ärenden om rätt till arbetslöshetsersättning. Inom varje sektion finns det handläggare som är utsedda till ett så kallat kompetensstöd med uppgift är att följa utvecklingen på området och säkerställa att kollegorna får den kompetensutveckling som de behöver.

Kompetensutvecklingen sker bland annat genom anordnade försäkringsstunder på sektionerna, där frågor om arbetslöshetsförsäkringen och handläggningssystem kan lyftas och diskuteras. Arbetslöshetskassan har återkravsspecialister och utsedda handläggare som arbetar som återkravsstöd och som ansvarar för något mer komplexa återkravsärenden.

För att utveckla kompetensen inom försäkringen följer arbetslöshetskassan utvecklingen inom området genom att bland annat bevaka ändringar som rör handläggning och tolkning av regelverket. Sådan information kan exempelvis komma via Sveriges a-kassor, IAF:s rapporter och domar. Avdelningen försäkringsstöd bevakar dessa ändringar och förankrar behovet av eventuella ändringar i rutinerna för handläggningen tillsammans med den försäkringsansvariga. Samtliga handläggare får en uppdatering om eventuella ändringar i försäkringen och en uppdatering av kunskaper om delar av regelverket var tredje vecka samt terminsvis med åtminstone en heldagsutbildning.

Arbetslöshetskassan noterar i sin årsredovisning 2021 att det kan finnas utmaningar i att vara dels en servicemedveten medlemsorganisation, dels en kontrollerande instans

som ska säkerställa rätt utbetalningar av statliga medel. Därför arbetar arbetslöshetskassan med till exempel en aktiv coaching i bemötande och hög tillgänglighet i sina kommunikationskanaler. Samtidigt genomför arbetslöshetskassan de åtgärder som krävs för att hålla en hög säkerhet i handläggning och utbetalningar och de genomför också interna riskanalyser och kontroller.

Skälen för IAF:s bedömning

IAF har inte funnit anledning att bedöma annat än att arbetslöshetskassan har goda allmänna förutsättningar att genomföra sitt uppdrag. Skälen till IAF:s bedömning är att den interna styrningen och kontrollen av verksamheten genomförs utifrån dokumenterade rutiner, och att arbetslöshetskassan genomför riskbedömningar av både interna och externa faktorer. Arbetslöshetskassan följer även upp verksamheten regelbundet och bedriver efterkontroller av handläggningen i enskilda ärenden.

Arbetslöshetskassans yttrande

Akademikernas arbetslöshetskassa har inte haft något att invända mot beskrivningarna i kapitel 2.

3

Arbetslöshetskassans ekonomi

I kapitlet beskriver vi Akademikernas arbetslöshetskassas allmänna ekonomiska förutsättningar och medlemshantering. Kapitlet baseras på den gruppintervju som genomfördes med arbetslöshetskassans styrelseordförande, kassaföreståndare, chef för verksamhetsstöd, administrativ chef och kommunikationschef samt på de handlingar arbetslöshetskassan lämnade in till IAF inför granskningen och på årsredovisningen.

IAF:s bedömning

- Arbetslöshetskassan har en bra ekonomi.
- Arbetslöshetskassan har en strukturerad uppföljning och kontroll av ekonomin.

IAF granskar varje år arbetslöshetskassornas årsredovisningar utifrån IAF:s föreskrifter (IAFFS 2018:1) om arbetslöshetskassor som reglerar hur årsredovisningen ska utformas och utifrån lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK). I samband med granskningen beräknar och sammanställer IAF bland annat ekonomiska nyckeltal, vilket ger en bild av arbetslöshetskassornas ekonomi.

Medlemmarna finansierar arbetslöshetskassornas administration via medlemsavgiften. Till de administrativa kostnaderna räknas exempelvis personalkostnader, it-kostnader och övriga externa kostnader, som lokalhyra. Låga administrationskostnader är en viktig faktor för att kunna ha låga medlemsavgifter. Fler kan då ta del av den inkomstrelaterade delen av arbetslöshetsförsäkringen via sitt medlemskap i en arbetslöshetskassa.

Ekonomiska fakta och nyckeltal för Akademikernas erkända arbetslöshetskassa 2021

- Resultat 83 529 000 kronor
- Eget kapital 244 720 000 kronor
- Administrationskostnad per medlem 265 kronor
- Kostnadstäckning eget kapital 2,5 månader
- Soliditet 70 procent
- Likviditet 119 procent

IAF fakturerar varje månad en finansieringsavgift⁶ till alla arbetslöshetskassor. Om till exempel medlemstal eller genomsnittlig dagpenning ökar, gör även finansieringsavgiften det. Många arbetslöshetskassor höjde sina medlemsavgifter i samband med pandemiutbrottet 2020, när både de ökade medlemstalen och den höjda dagpenningen fick finansieringsavgiften att stiga. Även Akademikernas

⁶ Finansieringsavgiften beräknas genom att ta 131 procent av den genomsnittliga dagpenningen multiplicerat med antalet medlemmar i arbetslöshetskassan, dividerat med 12 månader.

arbetslöshetskassa höjde medlemsavgiften. Från den 1 oktober 2020 till den 1 oktober 2021 var medlemsavgiften 140 kronor per medlem och månad. Från den 1 oktober 2021 sänkte arbetslöshetskassan avgiften till 130 kronor per medlem och månad⁷. Vid intervjutillfället uppgav arbetslöshetskassan att de kontrollerade förändringen av finansieringsavgiften noga, för att se att den följde budgeten.

En arbetslöshetskassas inkomster som inte används för löpande utgifter under verksamhetsåret, ska användas för sådana utgifter följande verksamhetsår.⁸ IAF anser med utgångspunkt i detta att huvudregeln är att en arbetslöshetskassa ska ha en nivå på det egna kapitalet som maximalt motsvarar ett års kostnader. För 2021 redovisade arbetslöshetskassan ett överskott på cirka 83 miljoner, vilket ökade det egna kapitalet till cirka 245 miljoner 2021. Arbetslöshetskassan har en kostnadstäckning på 2,5 månader för 2021, vilket innebär en ökning från 2020 års nivå på 1,8 månader.

Arbetslöshetskassans administrationskostnad per medlem och år var 265 kronor för 2021, vilket är den lägsta av alla arbetslöshetskassor.⁹

Utifrån årsredovisningen för 2021 har IAF beräknat arbetslöshetskassans soliditet¹⁰ och kassalikviditet¹¹. Soliditeten uppgick till 70 procent och kassalikviditeten till 119 procent. Nyckeltalen visar att arbetslöshetskassan har en bra betalningsförmåga på lång sikt, och även att betalningsförmågan på kort sikt är rimlig.

Vid intervjun uppgav styrelseordförande att de vid varje styrelsemöte går igenom resultaträkningen för arbetslöshetskassan och ser hur den förhåller sig till budget. Styrelseordförande upplever att det finns en god kontroll över ekonomin och att arbetslöshetskassan snabbt kan reagera om något avviker från budgeten. Vidare uppger han att styrelsens sammansättning gör att de har bra kontroll på vad som händer i samhället och hur arbetsmarknaden ser ut för arbetslöshetskassans medlemmar.

⁷ Den 1 januari 2022 var medianvärdet för arbetslöshetskassornas medlemsavgifter 143 kronor per månad och medlem.

⁸ 44 § LAK.

⁹ År 2021 var medianvärdet för arbetslöshetskassornas administrationskostnad per medlem och år 538 kronor.

¹⁰ Soliditet är ett nyckeltal som visar hur stor andel av verksamhetens tillgångar som finansieras med eget kapital och därmed arbetslöshetskassans betalningsförmåga på lång sikt. Denna beräknas genom eget kapital i förhållande till balansomslutningen. Låg soliditet innebär att det egna kapitalet är litet och skulderna stora vilket kan innebära hög risk för verksamheten.

¹¹ Kassalikviditet beräknas genom omsättningstillgångar i förhållande till kortfristiga skulder. En kassalikviditet på 100 procent innebär att arbetslöshetskassan kan betala de kortfristiga skulderna omgående under förutsättning att omsättningstillgångarna kan omsättas direkt.

Medlemsrapportering

IAF:s bedömning

- Arbetslöshetskassans inrapportering av medlemsuppgifter till IAF:s tjänsteportal fungerar bra

IAF har granskat de medlemsuppgifter¹² som arbetslöshetskassan rapporterar in via IAF:s ”Mina sidor”. Statens uppörd av finansieringsavgift¹³ från arbetslöshetskassorna uppgår till betydande belopp, och de inrapporterade medlemsantalen ligger till grund för beräkningen av finansieringsavgiften. Granskningen har omfattat arbetslöshetskassans inrapporterade medlemsantal från januari 2021 till och med december 2021. IAF konstaterar att inga avvikelser förekom mellan arbetslöshetskassans underlag och de inrapporterade medlemsantalen i IAF:s tjänsteportal.

Samtliga av arbetslöshetskassans medlemmar hanteras i medlemsystemet MRM, som lanserades i maj 2020. Vid intervjun uppger arbetslöshetskassan att de även lade till en daglig filhantering med betalningshistorik i systemet samband med lanseringen. Filen innehåller betalningshistorik om de medlemmar som får sin medlemsavgift fakturerad via en närliggande organisation. Arbetslöshetskassan får dagliga uppdateringar om betalningsflöden och kan på så vis ha självständig kontroll på betalningshistoriken.¹⁴ Arbetslöshetskassan uppger även vid intervjun att det finns bra rutiner för medlemmar som anses utträdde på grund av bristande betalning.

Arbetslöshetskassan har under en lång tid arbetat med ett starkt medlemsfokus och bland annat arbetat med att upplysa medlemmar om vilka regler som gäller för arbetslöshetsersättning. Arbetslöshetskassan trycker på kravet för medlemskap och arbetad tid i sin kommunikation med medlemmarna, så att det framgår vad som gäller för att få ut ersättning från försäkringen.

Arbetslöshetskassan uppger vid intervjun att det finns ett flöde av medlemmar mellan olika arbetslöshetskassor, och de upplever att det flödet alltid har funnits. När pandemin slog till 2020 ökade antalet medlemmar i Akademikernas arbetslöshetskassa och de uppger att flertalet av de medlemmar som sökte sig till arbetslöshetskassan då fortfarande är kvar.

¹² Enligt 9 § IAFFS 2018:1 ska arbetslöshetskassor lämna uppgifter om totalt antal medlemmar vid utgången av varje månad till IAF. Redovisningen ska vara fördelad på kön.

¹³ Enligt 48 § LAK ska en arbetslöshetskassa betala en finansieringsavgift till staten för att finansiera en del av statens kostnader för utbetald arbetslöshetsersättning. Beräkning, se tidigare not.

¹⁴ Enligt 7 § IAFFS 2018:1 ska det av en arbetslöshetskassas medlemsförteckning framgå när en medlem betalat sin medlemsavgift, samt vilken månad betald avgift hänförs till.

Skälen för IAF:s bedömning

Skälen till att IAF bedömer att arbetslöshetskassan har bra ekonomiska förutsättningar för att bedriva sin verksamhet är att arbetslöshetskassan arbetar strukturerat med uppföljning och kontroll av ekonomin.

IAF har inte funnit anledning att bedöma annat än att även medlemsrapporteringen fungerar bra.

Arbetslöshetskassans yttrande

Akademikernas arbetslöshetskassa har inte haft något att invända mot beskrivningarna i kapitel 3.

4

Ärendegranskning

I kapitlet sammanfattar vi resultatet av den granskning av enskilda ärenden som IAF genomförde i slutet av februari och början av mars 2022.

Ärendegranskningen omfattar 76 ärenden där beslut har fattats under perioden 18 november 2021–18 februari 2022. Ärendetyperna som har granskats är 25 förstagångsprövade ersättningsärenden, 26 underrättelser från Arbetsförmedlingen och 25 ärenden där arbetslöshetskassan har återkrävt felaktigt utbetalad arbetslöshetsersättning.

Efter arbetslöshetskassans yttrande påpekar IAF brister i 2 ärenden där arbetslöshetskassan har återkrävt felaktigt utbetalad arbetslöshetsersättning. IAF:s påpekanden i enskilda ärenden har redovisats till arbetslöshetskassan i ett separat beslut och arbetslöshetskassan har lämnat sitt yttrande till IAF i samtliga ärenden.

Vid granskningen av enskilda ärenden fann IAF ingen anledning att påpeka några generella brister vid Akademikernas arbetslöshetskassa.

IAF:s bedömningar avser bara de ärenden som har granskats och är därmed inte representativa för handläggningen av samtliga ärenden och ärendetyper vid Akademikernas arbetslöshetskassa.

Granskning av förstagångsprövningar

IAF:s bedömning

- Arbetslöshetskassans handläggning av förstagångsprövningar fungerar bra i de granskade ärendena.

IAF har granskat 25 ärenden där Akademikernas arbetslöshetskassa har fattat beslut i förstagångsprövade ersättningsärenden. IAF har i de granskade ärendena inte funnit några brister.

Skälen för IAF:s bedömning

IAF har inte funnit anledning att bedöma annat än att arbetslöshetskassans handläggning av förstagångsprövningar fungerar bra i de granskade ärendena. IAF har inte funnit några brister eller fel i bedömningarna om ersättningsrätt, bestämmandet av ramtid eller beräkningarna av genomsnittlig arbetstid och inkomst.

I de granskade ärendena har handläggarna dokumenterat uppgifter som tillförts ärendet via exempelvis telefonsamtal. Uppgifter om eventuell ersättning från Försäkringskassan eller Centrala studiestödsnämnden har också tillförts ärendena, liksom i flera fall även inkomstuppgifter från Skatteverket. I samtliga granskade ärenden har hela ramtiden täckts med relevanta intyg och de uppgifter som ligger till grund för beslutet finns i ärendena. I beslutsbrev framgår relevanta lagrum och besvärshänvisning. Med beslutsbrev skickas även en bilaga med allmän information, hänvisningar och svar på vanliga frågor.

Granskning av underrättelser

IAF:s bedömning

- Arbetslöshetskassans handläggning av underrättelser från Arbetsförmedlingen fungerar bra i de granskade ärendena.

IAF har granskat 26 ärenden om ifrågasatt ersättningsrätt efter en inkommen underrättelse från Arbetsförmedlingen. I 13 av ärendena har arbetslöshetskassan beslutat om en sanktion och i resterande 13 av ärendena har de beslutat om att ersättningstagaren inte ska få en sanktion. IAF har i de granskade ärendena inte funnit några brister.

Skälen för IAF:s bedömning

IAF bedömer att utredningarna i samtliga ärenden av underrättelser som vi granskat är goda och att relevant beslutsunderlag finns i ärendena. I de granskade ärendena har handläggarna dokumenterat uppgifter som tillförts ärendet via exempelvis telefonsamtal eller som har hämtats från tidrapporter.

I alla granskade beslutsbrev framgår relevant lagrum och besvärshänvisning.

IAF har inte funnit anledning att bedöma annat än att arbetslöshetskassans handläggning av underrättelser fungerar bra i de granskade ärendena.

Granskning av återkrav

IAF:s bedömning

- Arbetslöshetskassans handläggning av återkrav fungerar bra i de granskade ärendena.

IAF påpekar

- att arbetslöshetskassan i 2 av de granskade ärendena inte har dokumenterat om de i samband med återkraven har prövat frågan om eventuell uteslutning eller fränkännande.

Vi har granskat 25 ärenden där arbetslöshetskassan har återkrävt utbetalad arbetslöshetsersättning. IAF bedömer att samtliga ärenden är korrekt hanterade i sak. IAF bedömer dock att det i 2 granskade ärenden finns brister i dokumentationen av om arbetslöshetskassan i samband med återkraven har prövat frågan om eventuell uteslutning av medlemmen eller fränkännande av rätt till ersättning.

Skälen för IAF:s bedömning

IAF:s uppfattning är att arbetslöshetskassan, där det inte är uppenbart att en vidare prövning behövs, ska dokumentera skälen till varför det i samband med återkrav utesluter den sökande eller fränkänner den sökande från ersättning.

När det gäller handläggningen av de granskade återkraven har IAF inte funnit anledning att bedöma annat än att handläggningen i majoriteten av granskade ärendena fungerar bra.

Arbetslöshetskassans yttrande

Arbetslöshetskassan har i sitt yttrande framfört att de brister i dokumentationen som noterats i två enskilda ärenden inte föranleder någon konkret åtgärd i efterhand. Arbetslöshetskassan uppger däremot att det finns skäl att internt påminna om vikten av att dokumentera prövningen om eventuell sanktion i det aktuella ärendeslaget. Vidare framför arbetslöshetskassan att detta redan framgår av deras rutiner för handläggning av återkravsärenden.

5

Redogörelse för åtgärder

Med utgångspunkt i det yttrande som Akademikernas arbetslöshetskassa har lämnat till IAF i två enskilda återkravsärenden bedömer IAF att en uppföljning inte behövs. Arbetslöshetskassan har nödvändiga rutiner för handläggning av och dokumentation i återkravsärenden.

Bilaga 1: IAF:s skala för bedömning av brister

När vi genom vår tillsyn och granskning har funnit brister i tillämpningen av regelverket eller i den övriga verksamheten, ska vi påtala bristerna till den aktör vi har granskat. För att tydliggöra denna återkoppling och för att underlätta för aktören att vidta åtgärder för att komma till rätta med bristerna, bedömer vi allvaret i bristerna utifrån nedanstående fyrgradiga skala.

- 1. Påpekande**
IAF påpekar en brist, när bristen inte har fått några eller endast små konsekvenser.
 - 2. Anmärkning**
IAF riktar en anmärkning mot den aktör vi har granskat när bristen är av liten omfattning eller mindre allvarlig art.
 - 3. Kritik**
IAF riktar kritik mot den aktör vi har granskat när bristen är omfattande men mindre allvarlig, eller när bristen är allvarlig men mindre omfattande.
 - 4. Allvarlig kritik**
IAF riktar allvarlig kritik mot den aktör vi har granskat när bristen är av större omfattning eller avser allvarligare avsteg från gällande regelverk, eller av sådan art att den riskerar att skada arbetslöshetsförsäkringens legitimitet.
-

Bilaga 2: IAF:s modell för kassagranskning

Kassagranskning är IAF:s modell för granskning av arbetslöshetskassornas arbete med att upprätthålla rättssäkerhet och effektivitet i arbetslöshetsförsäkringen. En kassagranskning ska ge en översiktlig men ändå mångfacetterad bild av arbetslöshetskassans verksamhet. Utgångspunkten för en kassagranskning är att både arbetsformer, styrning och rättstillämpning står i fokus. Granskningen omfattar därför både arbetslöshetskassans förvaltning, ekonomi och handläggning av flera ärendetyper för att ge en heltäckande bild.

Syftet är att granska arbetslöshetskassans förutsättningar att bedriva verksamheten samt om arbetslöshetskassan säkerställer en effektiv och rättssäker hantering av arbetslöshetsförsäkringen och förebygger risker för felaktiga utbetalningar av arbetslöshetsersättning. Kassagranskningen omfattar både en granskning av relevanta verksamhetsdokument, intervjuer med företrädare för arbetslöshetskassan och ärendegranskning. En översiktlig genomgång sker av arbetslöshetskassans ekonomi och medlemshantering.

Granskningsområdena är:

- Organisation och förvaltning
- Ekonomi (årsredovisning och medlemsrapportering)
- Ärendegranskning

Ärendegranskningen omfattar 3–4 ärendetyper. Urvalet kan även avse en annan ärendetyp än vad som normalt ingår i kassagranskningen om en riskanalys visar att det finns skäl för det.

Ärendegranskningen genomförs utifrån granskningsmallar. Vid behov ställer IAF frågor om ärendehandläggningen utifrån de iakttagelser som görs.

Granskningen av arbetslöshetskassans förvaltning genomförs i huvudsak i form av en eller flera intervjuer med kassaföreståndaren, styrelseordföranden och eventuella andra representanter för arbetslöshetskassan. IAF ställer frågor utifrån ett antal områden som delas med arbetslöshetskassan i förväg. Intervjuerna ska ge IAF en uppfattning om arbetslöshetskassans organisation, förvaltning och förutsättningar att bedriva verksamheten. De ska också ge IAF en uppfattning om arbetslöshetskassans arbete med intern kontroll och kvalitetsarbete samt hur arbetslöshetskassan i övrigt upprätthåller rättssäkerhet och effektivitet i sin handläggning av ärenden genom styrningen av verksamheten.

Även attesträtter, medlemsrapportering och beslutsordning granskas i samband med granskningsbesöket.

Bilaga 3: Urval

Förstagångsprövningar

För ärendegranskning av förstagångsprövningar har IAF utgått från ärenden där en ny ersättningsperiod beviljas utan att den ersättningssökande har haft möjlighet att återknyta till en tidigare ersättningsperiod och den ersättningssökande har fått ersättning utbetald någon gång efter det att ersättningsperioden påbörjades.

Granskningen gäller bara ärenden där beslut har tagits 18 november 2021–18 februari 2022. Vi har granskat 25 slumpmässigt valda ärenden.

Underrättelser

För ärendegranskning av underrättelser har IAF utgått från underrättelser med grund i 43 § och 43 a § i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, där beslut har tagits 18 november 2021–18 februari 2022. Vi har granskat 13 slumpmässigt valda ärenden där arbetslöshetskassan har beslutat om att ersättningstagaren ska få en sanktion samt 13 slumpmässigt valda ärenden där arbetslöshetskassan har beslutat om att ersättningstagaren inte ska få en sanktion.

Återkrav

För ärendegranskning av återkrav har IAF utgått från återkravsärenden där beslut har tagits 18 november 2021–18 februari 2022. Vi har granskat 25 slumpmässigt valda ärenden.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Box 210
641 22 Katrineholm

Telefon: 0150-48 70 00
E-post: iaf@iaf.se
www.iaf.se